

Socialdepartementet
103 33 Stockholm

JÄMSTÄLLDHETSMYNDIGHETENS REMISSVAR PÅ PROMEMORIA OM NYA KÖNSTILLHÖRIGHETSLAGAR

Sammanfattning

Jämställdhetsmyndigheten har ombetts att lämna svar på ovanstående promemoria och lämnar härmed sitt yttrande. Jämställdhetsmyndighetens yttrande är avgränsat till de frågor som rör myndighetens verksamhetsområde.

Regeringen har remitterat ett utkast till lagrådsremiss om två nya lagar om könstillhörighet. Ett övergripande mål är att en ändring av det kön som framgår av folkbokföringen som huvudregel ska bygga på självbestämmande.

Jämställdhetsmyndigheten tillstyrker intentionen i utkastet, det vill säga att ”lagförslagen innebär en modernisering av lagstiftningen som ska ge transpersoner mer makt över sina liv, sina kroppar och sin identitet”. Myndighetens övergripande synpunkt på utkastet till lagrådsremiss är att det fortsatt finns en rad frågor som är otillräckligt utredda.

Synpunkter enligt utredningens disposition

Enligt förslaget till lagrådsremiss föreslås att två nya lagar – lagen om vissa kirurgiska ingrepp i könsorganen och lagen om ändring av det kön som framgår av folkbokföringen - ska ersätta lagen om fastställande av könstillhörighet från 1972 i vissa fall. I utkastet föreslås även följdändringar i andra lagar.

En ny lag om ändring av det kön som framgår av folkbokföringen

Inom ramen för lagstiftningsarbetet har det inte varit möjligt att utreda frågor om förändring av folkbokföringslagen för att komplettera könskategorierna med ett tredje alternativ till kön som stämmer överens med icke-binäras könsidentitet eller att könsneutrala personnummer införs. Mot bakgrund av detta bedömer Jämställdhetsmyndigheten att det finns behov av en vidare utredning.

Sverige har i diskrimineringslagen uppmärksammat frågan om icke-binär könsidentitet genom tillskapandet av diskrimineringsgrunden könsöverskridande identitet eller uttryck. Det är det könsöverskridande elementet eller momentet i könsidentiteten eller könsuttrycket som anses särskilt skyddsvärt. Att Sverige i lagstiftning särskilt uppmärksammar och skyddar personer med en icke-binär identitet eller ett könsöverskridande könsuttryck ställer krav på att lagstiftningen i sin helhet är sammanhängande och samordnad.

Inget krav på prövning av sökandes könsidentitet

I utkastet föreslås att den som har fyllt 12 år efter ansökan ska få ändra det kön som framgår av folkbokföringen. För den som är under 18 år görs ansökan av barnets vårdnadshavare. En ansökan för ett barn får inte göras utan barnets skriftliga samtycke. Vid en första ändring av det kön som framgår av folkbokföringen ska det inte ställas krav på prövning av sökandes könsidentitet.

Jämställdhetsmyndigheten menar att barnkonventionen ska vara vägledande, men med beaktande av Lagrådets bedömning från 2018 att remissen inte ger besked om hur förslaget förhåller sig till rättsordningen i övrigt och i synnerhet till Föräldrabalken bedömer Jämställdhetsmyndigheten att det finns behov av ytterligare utredning i frågan.

Förslagets förhållande till behovet av jämställdhetsstatistik

Könsuppdelad statistik är en helt avgörande förutsättning för jämställdhetspolitiken och dess genomförande. Jämställdhetsmyndigheten instämmer i SCB:s bedömning att de föreslagna reglerna medför ingen eller mycket begränsad påverkan på SCB:s verksamhet.

Jämställdhetsmyndigheten bedömer att det inte bör föreligga någon förändring av förutsättningarna för könsuppdelad registerstatistik, då det rör sig om en liten grupp människor. Det kan i teorin få utslag om mycket små grupper ska redovisas, men redovisning av små grupper utgör även andra metodologiska utmaningar.

Jämställdhetsmyndigheten ser att det är viktigt att inkludera binära och icke-binära transpersoner i enkäter och undersökningar. Det gäller till exempel vid uppföljningen av de jämställdhetspolitiska delmålen generellt, och den nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor i synnerhet.

Förslagets förhållande till rättsordningen i övrigt

Jämställdhetsmyndigheten delar Lagrådets bedömning i yttrandet från 2018 över de förslag som lades fram i lagrådsremissen *Vissa kirurgiska ingrepp i könsorganen och ändring av det kön som framgår av folkbokföringen*.

Lagrådet påpekade att grundläggande frågor om rättsverkan av beslut om ändring av det kön som framgår av folkbokföringen inte är behandlade i den tidigare remissen.

För Jämställdhetsmyndigheten

.....

Lena Ag
Generaldirektör

.....

Annika Karlsson
Enhetschef

I ärendets slutliga handläggning har chefen för avdelningen Analys och uppföljning Peter Vikström, chefen för avdelningen Verksamhetsstöd Lena Leed, chefen för avdelningen Kommunikation Fredrik Gladh, strategiska rådgivaren Maria Skalin Alströmer och chefsjuristen Anna Tingbäck deltagit.